

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

De sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

ciuntur; à die publicationis.
De sententia excommu-
nicationis, suspensio-
nis, & interdicti.

RESPONSVM I.

Non facile consulenda censu-
ra, sed circumspicte; &
non nisi in extrema neces-
sitate, cum sperantur pro-
babiliter profutura.

1. Assessor recte con-
sulare debet ne de
imperitia teneatur.

Cum assessorum officium sit
recta consilia Iudicibus, qui-
bus assident, dare, l. 3. D. l. 3. C. de
off. assessor. alioquin de imperitia
teneantur: l. 2. D. quod quisque iur.
malè gloriatur assessor quidquid
seuerè actum est, se auctore à Pre-
lato T. esse decretum: peius que-
ritur omiſſa quaedam consilia, quasi
iuxta mortem acerba, aduersus
quosdam regulares, de compe-
tentia iurisdictionis cum illo liti-
gantes: pessimèque adeo illum in-
stigmat ut eos fulmine anathematis
feriat, dirisque omnibus deuotos,
publicis programmatibus pro-
mulget. rectius D. Benedictus in
Reg. c. 27. De Superiore, nouerit, in-
quit, infirmari se suscepisse curam a-
nimarum, non super sanas tyrannidem.
Sic inter cetera D. Pauli ad Ti-
motheum episcopalia monita &
illud refertur: oportet Episcopū
non esse percussorem; non litigio-
sum: ep. 1. c. 3. ep. 2. c. 4. arguere, ob-
secrare, increpare; sed in omni pa-
tientia, quae Gratianus dist. 45. 46.
90. per sanctorum sententias di-
ducit: & Concil. Trid. s. 13. c. 1. fere
contrahit: ut Episcopi pastores se non
percussores esse meminerint: atque ita
praeſe suis subditis oportere, ut non in
eis dominantur, sed illos tanquam filios
& fratres diligant: elaborentq; ut hor-
tando, & monendo ab illicitis deter-
reant: ne ubi deliquerint debitis eos pœ-
nā coercere cogantur. quos tamen, si

2. Pastores non per-
cussores ut
Prælati ef-
ſe debent.

quid per humanam fragilitatem pecca-
re contigerit, illa Apostoli ab eis est ser-
uanda præceptio, ut illos arguant, obſe-
crent, increpent in omni bonitate, &
patientia. cum sepe plus erga corrigē-
dos agat beneuolentia, quàm austeritas,
plus exhortatio quàm comminatio; plus
charitas quàm potestas. quatenus, in-
quit Gregorius c. 4. dist. 45. per spi-
ritum charitatis & pacis omnis mate-
ria scandalorum, & præſumptio inui-
dorum, atque oppreſſio ſimplicium fra-
trum, de Eccleſijs Domini auferantur.
Hi, inquit Leo c. 6. dist. 45. qui que
ſua ſunt querunt, non que Ieſu Chriſti,
facile ab hac lege diſcernuntur, & dum
dominari magis, quàm ſubditis conſule-
re querunt, placet honor, inſtat ſuper-
bia, & quod prouiſum eſt ad cōcordiam
tendit ad noxam. quare ibidem c. 8.
ex Concilio Braecarenſi, ſeu quo-
dam ſapiente, Leuiter, inquit, caſti-
gatus reuerentiam exhibet caſtiganti,
aſperitatis autem nimie increpatio, nec
correctionem recipit, nec ſalutem: vera
iuſtitia compaſſionem habet, falſa de-
dignationem. Ibid. c. 15. talis loquela
non illuminat cæcum, non ſanas agro-
tum, non curat infirmum: ſed magis
occidit, & in deſperationem periclitan-
tem mittit. boni etenim reſtores ma-
gis per humilitatis & manſuetudinis
lenamentum ſtudent peccantes ab erro-
ris laqueo eruere; quàm per aſterita-
tem in ſoueam perditionis nutantes pro-
pellere. His applicat Gregorius diſt.
46. c. 1. illud Prophetæ; vos au-
tem cum aſteritate imperabatis eis,
& cum potentia, cum aſteritate
& potentia imperant, qui ſubditos
ſuos non tranquille ratiocinando corri-
gere; ſed aſperè inſultè dominando
feſtinant.

3. Adit char-
ritas, abſit
ſimplicium
fratrum
oppreſſio.

4. Ut præſe
caſtigatio
lenis.

5. Sine aſter-
tate.

6. Sine indi-
gnatione
repetitum
exagen
per appel-
lationem.

De civili quæſtione agitur; ma-
ioritate & obedientia; iuriſdi-
ctione, ſubiectione, atque exem-
ptione: eoq; aſſeſſor inſtigare
prælatum debebat, ad amicam,
tranquillamq; diſceptationem:
iuxta c. cum perſona de priuileg. in 6.
non ferro armare, & fulmine, at-
que ira perpetua aduersus appel-
lantes: quin ſuggerere monitum

Con.

Concilij Sardicensis conueniebat: Episcopus, inquit, qui aut iuste aut iniuste aliquem eiecit, patienter accipiat, ut negotium discernatur, ut vel Probeatur sententia eius a pluribus; vel emendetur: solus enim Deus impeccabilis est, & errare non potest: & Innocentij, graue, inquit, non oportet uideri cuiuscumque retrahari iudicium, quia ueritas exagitata sapius magis splendescit in luce, & perniciēs reuocata in iudicium grauius & sine penitentia condemnatur. nam fructus diuinus est iustitiam sapius recenseri. e. graue. 35. q. 9.

Quamuis autem excommunicatio sit neruus ecclesiasticae disciplinae; sobriè tamen magnaue circumspectione exerendus est, cum experientia doceat, si temerè incutiat, magis contemni, quam formidari; & perniciem potius parere, quam salutem. *Trid. s. 25. c. 3.* & propterea circumspicere unde quaque oportet quem finem apparenter sit habitura; obedientiam; & medelam; aut contemptum, & uenenum. *c. nemo episcoporum. 11. q. 3.*

Adde excommunicationem non nisi ob crimen mortale posse infligi. *d. c. nemo. c. nullus 11. q. 3.* in hac autem causa classici esse auctores, qui id, ob quod excommunicandi fuerint, uolunt licere. ideoque probabilitas huiusmodi opinionis excusabit errantes à mortali. adeoque malè Prælato consulitur, ut ad excommunicationem procedat, consilia lenia errantibus, seuera contumacibus debentur; qui scientes, prudentes insurgunt aduersus indubitatos superiores. expendendū etiam est calamum quassatum confringendum non esse; lignum fumigans non extinguendum; & illud Dauidis, *virga tua & baculus tuus ipse me consolata sunt.* Baculus pastoralis non propter pastorem datur; sed propter oves. ut errantes in rectam uiam cogat; non ut dispergat; sed colligat, quod quamdiu

sperari potest, quod confectum est alligare, non uere & sacrebotus pastor debet. ideoque Origenes *homil. 12. in Matthæi de principatu* Episcopi, in dilectione, inquit, subditorum est positus, non in timore. *cor. 13. rali. & Leo epist. 89. c. 5. de excom-* municatione ait, quod ad indigna- *ris* Sacerdotis arbitrium fieri non debeat; quod in magis reatus uisionem inuitus & dolens debet inferre animus vindicantis. iudicare dignè nequeat, qui in subditorum causis sum uolens, uel gratiam sequuntur. *c. iudicare. 11. q. 3. imò ligandi facultate se priuatis, qui hanc pro suis uoluntatibus, & non subditorum moribus exercent. c. ipse hanc.* Quare Christus *Luc. 22. Apud* instruens, Reges gentium, inquit, dominantur eorum. & qui potestatem habent super eos, benefici uicantur: uos autem non sic. Vbi Christus modum tradit, quo Prælati Ecclesie iurisdictionem exercent. Ut, & si Reges dominantur in subditis, Prælati non dominantur in clericis; sed meminerint, ut sint serui seruorum Dei: forma facti gregis ex animo: ut non mox omnia errata vindicent, ut Reges & Magistratus gladium portant; sed arma sua in salutem dirigant, oves erraticas in humeros suos tollant; ut, quos dedit eis Pater, non perdant ex eis quemquam. In quam rem insignis locus est Chrysostomi *lib. 2. de Sacerd. equidem,* inquit, complures recensere possent quos constat in extrema mala adactos, non ob aliud, nisi quod digna ab eis peccata. & quæ peccatis perpetratis par est, exigetur. Neque enim temerè ad delictorum modum oportet & multam ipsam adhibere, sed tanquam correctoris quibusdam explorandus est delinquentium animus: ne quæ fiat, ut dum conuere vis, quod interruptum est, scissuram deteriorem facias: ac dum cum qui lapsus est, erigere, atque emendare studeas, casus ipse maior per se recedat. & Humanus enim animus postquam uercundia fines semel transire coactus, in indolentiam dilabitur; tam autem

7. Sobriè & circumspecte.

8. Ob crimen indubie mortale.

neque blandis verbis parcat, neque minus seditur, neque beneficii mouetur. Agnouit & Ouidius;

Cu' ando fieri quaedam maior auidemus

Vulnera, qua melius non tetigisse fuit.

Censet idem;

Temporibus medicina valet: data tempore profunt.

Et data non apto tempore vana nocent.

Hæc tempora discernere boni iudicis, boni assessoris est. discretio mater virtutum est. D. Benedictus in Regula, c. 64. superiorem monet vt in correptione prudenter agat. eam prudentiam in quatuor constituit Hastenius di. quis. mon. l. 8. t. 2. d. 5. quos, quamobrem, quando, & quomodo corripiat. eaque explicat. & quo prudentius & circumspicius procedatur in re summi momēti, vt est excommunicatio, quod exigit Concilium Trid. d. c. 3. iam olim à Concilio Carthaginensi q. constitutum fuerat, vt Episcopus consilium suorum sacerdotum adhiberet: alioquin irrita esset sententia. c. si Episcopus. l. 5. q. 7. et si verò consuetudo valeat, vt Episcopus non in omnibus adhibeat Capituli sui consensum; c. 2. de consuet. in c. tamen in tanto negotio matura circumspiciōne opus est; & ibi salus, vbi consilium.

De clerici percussore, compositor, incensuram incidisse declarato, denunciato.

RESPONSVM I.

1. An contumax aut negligens probare exceptionem, posse declarari incidisse in

1. **A**lt sententia excommunicationis incurſæ declaratoria; reum seclusum à probatione. Et quidem excommunicatio ab homine plerumque ob contumaciā delinquentis fertur. c. cum non ab homine. & ibi gloss. x. de ind. c. repre-

hensibilis. x. de appell. eoq̄ue triuā monitiones prerequiruntur. c. constitutionem. de sent. excommun. in 6. sed canonis excommunicatio ex secuta cōtumacia mutationem nullam accipit, sed oritur ex ipso facto. v. g. iniectionis manuum violentarum: quæ si vera non sit; secuta contumacia veram non facit: non ergo Iudex poterit procedere ad declarationem talis veritatis; nisi sibi constiterit de veritate; non de contumaciā. potest quidem ob contumaciā excommunicare; saluo hodie decreto c. c. 3. f. 25. Trid. non potest declarare incidisse in d. canonē, qui non re ipsa inciderit. longē distat, quæ ex canone incurritur; & quæ ob contumaciā infligitur excommunicatio: reseruata illa est Pape; ab hac ipse Iudex potest absoluerē.

Oportuit ergo antē Iudicem cūda rimari. c. iudicantem. 30. q. 5. & rei gesta etiam ex officio inquirere veritatem. Clem. sape de verb. signif. verb. non sic tamen vers. interrogabit etiam. c. oblat. §. superior. in verb. neutro prosequente, vt periculum evitetur. x. de appell. & specialiter in materia excommunicationis Iudicem ex officio debere defectum supplere deciditur in c. exceptionem. x. de except. Vid. l. si non defendantur. d. de pen. in v. & qui cognoscit, debet de innocentia eorum querere.

Cū ergo exceptum fuerit, id quod factum est, non ad iniuriam inferendam actum esse; sed vim depellendam, aut præueniendam eius, qui consuevit & cultris, & gladio, & bombarda in alios insillire; ad eumq̄ue magis procul à corpore rei, ne & in illum insilliret, remouendum; (quæ prouida est defensio, & sub canonem si quis suadente. l. 7. q. 4. non cadit) seu alias, non suadente diabolo, sed alio motu; si volebat Iudex ad declarationem canonis procedere, ac denuntiationem; debebat

D d etiam

canonem signis suadente?

2. In factum iudex inquireret. iam ex officio debet quando ex facto incurſam censuram vult declarare.

3. Eoq̄ue & in exceptionem, non suadente diabolo percussorem factā esse.

etiam ex officio super exceptionis veritate se informare; ac testes audire. sicut dicitur constare debere de corpore delicti, antequam reus, etiam confessus, damnetur. l. 1. §. si quis ultro. D. de quaestione. idque eo magis, quod, ex testibus contra reum productis, constiterit rem gestam esse in taberna publica; cum iurgio, seu iniuriosis verbis; & quod etiam addit sententia, à potitante. Siquidem à loco, potu, iurgiis, acta ipsa conformia iure præsumuntur. Et per mores quorundam Fladriæ locorū, vti vbi hæc gesta sunt, tam vehementer; vt nulli cōtractus, in taberna initi, sola poenitentia postredie solui non possint.

Iniuria, iurgia, & pugna, ebrietatis effectus sunt in potitantibus; magis, quam suasionis diaboli: cuius iam non sunt perfectè capaces. Symbolicè, inquit Malder. in meditat. Theolog. diei 13. n. 6. dicitur Noë quatuor animalium sanguinem miscuisse vitis, cum eam plantaret, radicibus simiæ, leonis, porci, & agni. Ebrj enim forma exteriori solum sunt homines: aliqui instar simiarum ridiculi, & moriones; alij feroces, vt leones; alij lubrici, vt fues; alij denique pij, boni, blandi, vt agni.

Sic in vite latent simius, leo, porcus, & agnus.

Vini virtus enarratur 3. Esdræ c. 3. inter cætera; *sed ut mentem, item, Regis & orphanis reddit mentem vanam. & J & non meminit regem, & magistratum: & j & cum à vino mererim & surrexerim, non meminerunt, que gesserunt.*

Igitur an excommunicatus sit, percussor clerici, pèdet à circumstantiâ, seu causa: an suadete diabolo, an Baccho percusserit. d. c. si quis suadente. 17. q. 4. an seducta & iuvana mente, quando iam magistratus, aut clerici persona non distinguitur: quando surgunt iræ, & pauper cornua sumit. an instructionis, an defensionis causa: c. 2.

& 10. X. de sent. excomm. an subito motu, iusto dolore, affectus iniuria. Vide Nauarr. in Manual. c. 27. n. 75. & segg. n. 80. & segg. Marc. Ant. Gen. in prax. c. 24. n. 9. DD. p. s. m. irritatione percussoris, seu iniuratione ad illum percutiendum, vt hic sub his verbis, *percutit, si auferis; & similibus, quæ potius ipsam percussum irretirent, quia incidit etiam in canonem clericus, qui suadente diabolo seipsum percussit. Vid. Nauarr. in Man. c. 27. n. 75. & segg. adeoque & qui mandat Nauarr. ibid. seipsum suadente diabolo percuti, nisi hæc verba eam mente proferantur, vt contineant monitionem cōsiderationis, qualitatis personæ sacrosanctæ, & tangi prohibitæ; eoque sono dicantur; vt non iurgantis; sed momentis vocem habeant.*

Præter hæc allegauerat reus, vt piam mentium est timere culpam etiam vbi culpa non est) se sacerdoti, facultatem à sede Apostolica habenti, confessum, & ab eo absolurum esse: idque illius syngraphâ docuerat.

Verum quidem est acta in foro conscientiæ non præiudicare foro externo; & propterea in hoc non prodesse absolutionem etiam ex vi lubilæi in foro poenitentiae obtentam tradit Couarr. in c. adus mater. §. 11. n. 16. ad tollendos effectus fori iudicialis, inquisitione Iudicis, aut accusationem partis, aliosque: pluresque citat Zerola prax. p. 1. v. absolutio. q. 2. at verò cum foro poenitentiae satisfactum esse constat; si in externo vltèrius agatur, spectandus est admodum finis, quo vergat externa hæc actio, cum medicinalis sit excommunicatio, non mortalis: disciplinans, non eradicans, dum tamen is in quem lata fuerit non contemnat: cautè providet Index ecclesiasticus, vt in ea ferenda optat se prosequi, quod corrigentis fuerit & medentis. ita Concilium cœcumenicum sub Innocentio 11. c. 1. X. de sent. excomm. in 6. ita & Paulus

4.
Præferim
in compo-
sitoris.

5.
Ex quibus
circumstā-
tijs pender
declaratio

las 1. Cor. c. 5. incestuosum excommunicandum tenfuit: *ut spiritus*, inquit *saluus fiat*. at hic in reo non est contumacia erga Ecclesiam, aut contemptus: quinimo probavit se recurriffe ad claves Ecclesie, renuntiasse diabolo, reconciliatum se Christo, quatenus culpa subesse poterat; ac reconciliationem publicam fecit, eam producendo in iudicio.

At inquires opus esse exemplo: ut sciat populus punitum esse delictum: eoq; spectare publica iudicia; & excommunicationem ad continendos in disciplina populos salutarem. *d. c. 3. f. 25. Trid.* eoq; ait Couarr. *in rubric. d. c. alma n. 13.* medicinam esse excommunicationem, cum saltem populus remedium per eam capiet: sed casum non proponit Couarr: cum iam per iudicem secularem pre-mentionem ad vindictam agitur, & cui sic absolutus, tamen, si reus deprehendatur, pœnas dabit.

At sententia, eum pro tali denuntiandum esse, promulgari per parochias excommunicationes & excommunicatorum nomina exigat. *debeni n. 9. 3.* sed cui nunc bono aut medicina? cum neque populus satis hic capit quomodo ad Dominum reuersus, Christi & ecclesie membrum iterum factus, è diaboli potestate assertus, iterum diabolo traditus declaretur? is enim dicitur effectus excommunicationis. *c. omnis christianus. n. 9. 3.* quia, inquit, *ibid.* Augustinus, *extra ecclesiam diabolus est; sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesiastica communiõne remouetur.* non satis capit vulgus distantiam utriusque fori. liquidis exemplis opus est pro instructione vulgi, & disciplina.

Sed hic priuatim iam emendato, confesso & absoluto, denuntiatio hæc medicinalis non apparet, neque populo, vindictam à Iudice qui præuenit, expectanti; neque consentientiam absolutionis sacra-

mentalis, cum hac denuntiatione, satis capienti, utilis: neque ad vindictam necessaria: cum denuntietur hic hodie tam pauci ex multis, qui excommunicationes à re-
relatas notorie incurrunt. Ut finis medicinalis ac salutaris satis hic deprehendi non videatur; seu quod ea denuntiatio ad finem dumtaxat ab ecclesia propositum dirigatur. Sic Marc. Anton. *Gen. in praxi. c. 27.* ait Neapoli obseruari, ut in foro conscientie absolutus non inquietetur in iudiciali: neq; tum considerari publicam utilitatem post Nauarr. & Henriquez. præsertim ubi pars non iustat, sed iudex agit ex officio, seu promotor, qui hic in illud quoad inquisitionem subrogatur. Quod multo maxime obtinere debet, cum & iudex secularis criminis vindictam pro populo est curaturus.

Sanè D. Paulus, postquam incestuosum illum Corinthium, quem *ep. 1. ad Cor. c. 5.* excommunicatione terruerat, *ep. 2. c. 2.* correctum cognouit, Corinthios ipse hortatur, ut ei condonent, & consolentur: *ne forte, inquit, abundantiori tristitia absorbeat: & iterum, ebbero vos, ut confirmetis in illum charitatem.* non aggravauit censuram aduersus iam pœnitentem.

Sed & Couarr. *in d. rubric. n. 13.* admittit tum non esse procedendum ad excommunicationem; cum excommunicatus non ad pœnitentiam conuertetur verisimiliter, sed indurabitur. *per c. proact. vers. quod si 23. q. 2.* Vbi & cautela additur, quia *et plectendo et ignoscendo hoc solum bene agitur, ut vna hominum corrigatur. & iterum, sine seueritate, sine lenitate non nisi officium dilectionis impleatur.* hæc tantum spectari hic, nec reus, nec vulgus capiet, præsertim cum, negligente causam procuratore, nec monitus quidem semel sit reus, ut culpam agnosceret, aut emendaret, aut se de contumacia aut crimine purgaret; exceptionemque, qua inno-

7.
An saltem
denuntia-
tio tunc
conueniat.

8.
Et quali
moda?

cens haberetur, probaret: cum fecurus ipse iuxta uxorem audiret concionem, sub qua anathema illud denuntiabatur, non sic medici suis agris potiones propinant, magis austerè imperatis speciem hæc habere, quàm compariens vulgo videntur; & fortè magis perniciem parere, quàm salutem. quo respici imprimis desiderat Concilium Trid. d. c. 23. §. 25. *veritas istius compassionem habet: falsa dedignationem. c. 15. dist. 45.*

Rectè ergo mox à tempore d. notitiæ appellavit denuntiatus à declaratoria, à qua cadit appellatio; quæ omnia suspendit, cum excessus, ut hic, non est notorius. *c. peruenit. X. de appell. eo que retro redd't irrita, quæ medio inter sententiam & legitimam appellationem tempore acta sunt. c. non solum de appell. in 6. quamvis lata ab homine non suspenditur, sed executionem secum trahit, & promulgari potest. c. pastoralis §. verum X. de appell. & timenda est, quævis ob nimium rigorem multum habeat ex iniquo. c. quibus. c. si Episcopos. 11. q. 3. sed an etiam nulliter lata? si intolerabilis in forma sit error, aut post appellationem lata sit, non obest. c. per tuas 40. X. de sent. excomm. c. 46. X. de app. c. sacra X. de sent. excomm. non debet 11. q. 3. in alijs nullitatibus, ut etiã cum sententia ex toto iniqua est, grauis inquisitionis est. c. cui est. 11. q. 3. d. c. per tuas. vide late Marthã de iuris d. p. 3. c. 15. 14. 18. & hodie per Sanctionem Clem. VIII. 1600. incip. ad tollend. nullitas declarari non potest, nisi auditis partibus, & causa cognita. §. censura. sed in §. seqq. in eadem sanctione. §. absolutio in verb. cum dubitatur de nullitate, item si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris videtur nullitatẽ, quæ palam sit, non obstare; sed quæ dubia, neque mox notorium quid euadit ex actis: quia hoc tolleret distinctionem notorij, vel non notorij percussoris clerici appel-*

lantis. *in d. c. peruenit. dixi rectè appellasse: quamvis procuratorem habuerit: quia res hæc est inestimabilis, nec vnquam procurator soluendo; tunc autem concessa est appellatio. Guil. lib. 1. obs. 45.*

De absoluteione penitentiali.

RESPONSVM III.

Absolutio sacramentalis penitenti data à quibusdam calibus, & censuris reseruat, in vim facultatum confessario concessarum, in foro externo tantum suffragatur: sed sic absolutus censurarum effectus patitur in foro exteriori. *Serola in prax. episcop. p. 1. v. absolutio quæst. 2. vbi multos allegat: & nominatim solemniter verba literis Iubilæi infesti solita, hæc, in foro conscientie, aut penitentiali, tantum; & ad effectum consequenda huiusmodi Iubilæum. Sic & stylus est Curie Romanæ, ut in literis dispensationum matrimonialium, vbi interuenit incesta copula, Officiali, seu Ordinario mandetur, ut dispensandos in vtroque foro absoluat: in literis verbò ad confessarium directis, dum impedimentum est occultum, ut pro foro conscientie tantum absoluat, & dispenser: & vt post rem peractam literæ lacerentur, ne allegari possint aut prodesse in foro externo, secundum hunc rigorem eadem dicenda sunt de absoluteione in mortis articulo data: quantum est ex parte huiusmodi facultatum: quantum verbò est ex parte iuris cõmunis, cõcedentis cuiuslibet sacerdoti moribundum absoluedi facultatem, nominatim in casu Canonis si quis suadente, ea tãquam publici iuris in vtroque foro obtinet: ac demum reuincit tantum ille; qui nõ paret iniunctis, quamprimum valetudine recuperata. e. quod de his 26. X. de sent. excomm. eos. eod. in 6. adeoque debet sic absolutus in casu d. canonis ad Romanam*

Cum verò incuria in est, res est appellatur, & quo efficitur?

manam Ecclesiam in persona peregrinationem suscipere, d. c. de his in sin. mandatum illius recepturus, & satisfactorius: d. c. eos, nisi fecerit; non euadet rigorem in foro externo; quin reputetur rursus incidisse. quia illa specialis, & liberior absoluendi facultas, non restricta ad formam facultatis absoluendi concessa sacerdoti cuiuslibet in mortis articulo, etsi mutare possit peregrinationem Romanam in aliam poenitentiam: eaque imponere quae poenitentiarum Romanus iniungeret agenda absoluto, non operatur, vt diximus, extra forum poenitentiae.

Sed quid si per sententiam declaratus, & denunciatus appellet post absolutionem, aut appellationem ante interpositam restituat; an dicitur re incidere? tanquam qui non pareat. praesumitur enim iniunxisse confessarius, quae iure sunt iniungenda. adeoque peregrinationem Romanam, ad suscipiendum mandata Ecclesiae: cum quibus non videtur subsistere appellatio. at verò qui appellat, contendit se iniuste esse condemnatum: ideoque locum non esse canoni: & sententia sacramentalis inuito poenitente non potest publicari: & fieri potest, vt casus fuerit iuris dubij, neque exactum à poenitente amplius fuerit, quam in genere, quod pareret mandatis ecclesiae: iustis vtique: adeoque non teneatur ius suum relinquere indiscussum, vel non prosequi appellationem, qui autem iure suo vititur, nemini dicitur facere iniuriam: ideoque nec qui prosequitur appellationem, in controversia d. canonis permissam, c. peruenit. X. de appell. sed neque confessarius potest iniungere poenitentiam publicam, nisi in publico crimine, & non inuitis. c. poenitentes. c. in capite. cum seqq. dist. 50. Trid. s. 24. c. 8. dum ergo neque publicum est; & referuatum appellans negat; quamuis aliquis esset

excessus; argui non poterit in foro externo in excommunicationem recidisse; donec confiterit incidisse. quod finis appellationis docebit.

De absolutione ad cautelam.

RESPONSVM PV.

EXcommunicatus appellas ad cautelam debet absolui, etiam antequam causa principalis incipiat cognosci. c. per duas 40. c. porro. vbi gloss. X. de sent. excommunicat. si causa appareat probabilis; quamuis nondum constet esse veram. ^{1.} Qui olim daretur. *ibidem s. sed si & s. similiter gloss. Et Ioan. Andreae ibid. & consonat c. 16. X. de appellat. d. c. 40. etiam quamuis sententiam excommunicationis dicat esse nullam, & aduersarius se opponat. c. solet de sent. excomm. in 6. gloss. ibid. in v. solet. imò non obstante appellatione aduersarij d. c. solet, & ibi gloss. de appellat. in 6. ne quis, inquit, in excommunicatione discedat, & in v. illud, non obstante appellatione eius; qui excommunicauit, eademque glossa in c. sacro 48. X. de sent. excomm. propter periculum morae addit quæpiam subijci Iudici non suo: & in c. 16. X. de pœnit. & remiss. in v. periculum dari absolutione statim, quæ aliàs non daretur, vt generatim, vbi periculum est in mora, à iuris regulis receditur. l. 1. & in l. solet. D. de serijs. in l. de pupillo. s. si quis riuos. D. de noui oper. nunciat. cum a legatis ibidem.*

Cæterum superuenit Sanctio Clementis VIII. 1600. super controversijs iurisdictionibus, quæ ar. 14. ita habet; Absolutio ad cautelam nõ nisi paritè citata, & visis actis, (cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à iure si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris) concedenda erit, tuncque ad tempus breue, cum reincidentia; & præstita per excommunicatum cautione

^{1.} Qui olim daretur.

^{2.} Quæ hodie requirantur.

de stando iuri, & parendo mandatis ecclesie tantum: & si iuxta formam à iure præscriptam apparebit quem ob manifestam offensam excommunicatam fuisse, debitam etiam satisfactionem præstare; & si ob contumaciam manifestam, expensas pariter satisfacere, & cauere de iudi. id sibi coram excommunicatoque tenebitur, priusquam ad cautelam absoluat. Vnde apparet ab illa sanctione additum esse non parum prioribus canonibus.

Sed quoniam decretum istud emanauit à S. Cōgreg. Episcoporum non Cong. Regularium, non videtur spectare ad regulares, quod & iuuant verba præmij ad tollendas ambiguitates, & controuersias iurisdictionales. Item art. 2. verba *Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, Patriarcha, Suffraganei*: art. 3. *Nunciij, legati, Curia Ordinariorum, tribunalia, &c.* quæ non sunt vocabula regularium: adeoque nec d. art. 14. decreti ad eos videtur spectare quoad formam ibidem, pro absolute ad cautelam, præscriptam, quod & suadent verba ibidem *expensas pariter satisfacere, &c.* quæ non cadunt in regulares, non habentes proprium.

Deinde, esto in regularibus obtineat, & forma ibi præscripta seruata non sit; valet tamen absolutio, c. 7. §. *sane in fin. de excomm. in 6.* quippe cum iure veteri canonum, quos mox citauimus, illa præscripta non sit; & hic adiecta non sit poena nullitatis (quam Clemens VIII. adeo oderat, vt omnes sustulerit *const. inc. litiu. 1592.* exceptis tribus ex defectu iurisdictionis, citationis, aut mandati nascētibus) à qua mente si recessisset, nullitatem vtique hinc adiecisset: vt fecit art. 6. ad conformitatem Concilij Trid. vt & hæcenus plura in eodem decreto præscripta à regularibus non solent seruari. in quorum Capitulis neque hæc publicata est Sanctio, sed nec in regularibus labyrinthi litium, aut scrupulosus iuris ordo de iure ser-

uatur. c. *qualiter in fin. de accus.* Insuper sententia Communitarij infine restringitur *donec Generalis, Protector, vel Pontifex aliter ordinauerit, vel dispensauerit*: ideoque, etsi non fuisset nulla, expirasset adueniente alia ordinatione aut dispensatione; & tandem solum obtineret. *Isidoro. D. de senat. restrictio* autem sententiarum mandata est, contrariam facti ordinationem, aut dispensationem contemnit, non ad formulas dicti Decreti Clementis VIII. reflectens, vt, etsi verbū *donec* acciperetur pro conditione, iam illa purificata haberetur.

Denique sententia illa notoria est nulla ex defectu iurisdictionis, & citationis. ex ipso enim tenore liquet, nec citationem, nec causæ examinationem, nec acta vlla habita esse, & pronunciatum esse post lapsum semeltris, in quodumtaxat datus erat Commissarius, adeoque post finitam illius qualemcumq; iurisdictionem, in notorijs autem iuris solemnia non exiguntur. *Tufens. v. notorium. con. 110. 111. & 2. nullitas. con. 139. 140.*

Porro idem art. 14. partis citationem requirit, & actorum inspectionem, *cum dubitatur*, inquit, *de nullitate excommunicationis*: at hic nō potest esse dubitatio super ipsa nullitate, quæ ex notorio defectu citationis, vt dictum est, & iurisdictionis liquet.

Enimvero loquimur de litibus, quæ inter Regulares coram superiori regulari disceptantur; quæ liberiori stylo omnino peragende sunt: non autem de ijs, quæ ad Curias Ordinariorū delatæ sunt: quæ etsi summarie, & de plano expediuntur, illi tamen decreto vt subsint, verba & ratio conueniunt.

RESPONSVM V.

De interdicto.

^{1.} Summa maturitate tractare Iudices oportet causas censuratum c. 1. de sent. excomm. in 6. Trid. §. 24. c. 3. & iuris ordine exacte seruat. c. 1. de excess. prelat. eo que in primis inspicere, an sua sit iurisdic-tio, quia, vt generatim quod a non competenti Iudice fit, irritum est, ita & censura. c. nullus 9. q. 6. c. reprehensibilis. X. de appell. eo que non potest Ordinarius exem-pros interdicere: nisi in casibus, quibus cessat exemptio. c. cum dilectus X. de relig. domib. c. 1. de verb. sign. in 6. huc etiam pertinet, vt sen-tentia interdicti ab Episcopo pro-feratur intra suam dioccesim, quia extra territorium ius dicenti impu-ne non paretur. l. fin. D. de iuris-dict. om. Iud. perperam ergo nulli-terque Bruxellis lata est sententia interdicti, ab Episcopo alterius diocesis: & impunè non paretur, ea nullitas, cum in ipsa sententia euidenter appareat, appellatione non eget. l. 1. §. item cum contra. D. qua sententia sine appellatione rescin-dantur. l. vlt. C. si a non competenti Iud. quomodo in c. per tuas. X. de sent. ex-comm. dicitur censuram nullam esse, cum in literis intolerabilis er-ror est expressus. vt est, cum Epif-copus in illis exprimit latam illam esse in loco, qui non fit suæ dice-cesis. eademque etiam hodie vires habet, non obstante Clementis VIII. constitutione de non atten-dendis nullitatibus. quoniam ad defectum iurisdictionis ea perti-net, ab illa exceptum.

^{2.} Iterum rationabilem causam exigit. c. 3. X. de Iud. sed & gra-uisimam debere eam esse causam interdicti rectè tradit Miranda in Manual. Prelat. p. 2. q. 37. a. & plures ab eo citati. adeoq; debet esse liqui-da. c. nemo Episcoporum 11. q. 3. in verb.

certa & manifesta: & quæ culpam mortalem contumacis contineat. d. c. nemo. in verb. & non nisi pro mor-tali debet imponi crimine. at hîc non alia causa adfertur, quam inoba-dientia; & abnegatio superiorita-tis; facta ab ijs, qui allegant priuilegio Apostolico se esse exemptos: quæ præiudicialis quæstio, dum doctorum virorum iudicia pro se habent, talis culpæ reos illos fa-cere non potest: & prius deciden-da erat. nam cum exceptione probata quæstio principalis perimatur, ante est cognoscendum de illa, quam ad defini-tionis articulum procedatur. Ita Cle-mens III. in c. 1. X. de ord. cognit. quod in omnibus præiudicialibus causis obtinet. aliter agere nihil aliud est, quam diuersis processibus, in-tricare negotiū, & confusione quadam iudicij ordinem perturbare. Ita Ho-norius III. in c. tuam X. de ord. cognit. Vbi rectè hanc adijcit ad Regem Franciæ monitionem, donec iam di-cta causa Apostolico iudicio finem ac-ceperit patienter expectes. multo magis eam patientiam Pontifex exe-gisset ab eo, cuius iurisdictioni per priuilegia Apostolica controuer-tebatur, quæ exhiberi offereban-tur: iuxta c. cum persona. de priuil. in 6. eaque oblatione, & appellatio-ne, ac suspecti reculatione reiecta progredi, quasi iam in causa sua sibi ius dicendo, iuxta d. c. 3. de Iud. rationabile dici non potest. c. peruenit. 11. q. 1. iit. C. vt nemo in sua causa ius dicat. cum etiam tam ap-pellatio causam deuoluat ad su-piorem, quam priuilegij quæstio Papæ referuetur. c. cum venis-sent. X. de Iud. eo que decisum est, irritum esse interdictum, quod vel aduersus priuilegium, vel post appellationem contiterit esse la-tum. d. c. cum dilectus X. de religiosis dom. d. c. per tuas. X. de sent. excom. ad-eoque & post reculationem. Mar-sha & ab eo citati de iurisd. l. 3. c. 14. n. 35. quia donec decisa sit illius quæstio, æquiualeat impedimento appellationis. c. 13. X. de off. deleg.

Porro

^{3.} Ordine cognitio-num ser-uato.

Porro c. 12. f. 25. de regular. Concil. Trid. interdicendi facultatem nō tribuit Episcopo in exemptos; seu qui priuilegium habent ne interdici possint; neq; ad hinc casum pertinet, vt seruare illud teneantur, qui nulliter interdicti sunt: sed renouat ius commune editum in Clem. 1. & 3. de sent. excomm. sic vt tollat tantum ea priuilegia, quæ simpliciter quibusdam regularibus permittebant interdicta non seruare: non illa, quæ certis tantum temporibus illa moderantur, aut suspendunt. *vt late deducit Miranda vbi sup. art. 12. & quomodo d. clementina 1. procedit. cum moderatione*, inquit, *decretalis alma*, quæ est Bonifacij VIII. in c. vlt. de sent. excomm. in 6. quæ priuilegiatos dies continet, quibus suspenditur interdictum, & postea resumitur, sicut & per priores canones, semel in septimana, ianuis clausis, interdictis exclusis, celebratio Missæ permittebatur. *c. permittimus. X. de sent. excomm. & alias quedam sacramenta, & sacramentalia ministrari. c. non est vobis. X. de spons. c. responsa. X. de sent. excomm. c. quod in te. X. de penit. & remiss. c. quoniam eod. in 6.* & vt hæc iure concessa non impediunt, quo minus iuxta d. c. 12. censuræ, & interdicta dicuntur seruari; neque per illud c. 12. sunt abrogata: ita dicendum est de priuilegijs regularium, non simpliciter illos ab interdicto absoluentibus; sed illud moderantibus tantum: ideoque quamuis c. vlt. Conc. Trid. de regular. deroget amplissimè contrarijs priuilegijs, aduersus decreta ab eodem Concilio de regularibus; tamen dicendum est illa non contrariari, & propter illa dici non posse interdicta non seruari: sed moderamen tantum recipere, vt loquitur d. clementina 1.

Ex quibus patet neutri partium

d. c. 12. suffragari: non Ordinario; quia non tribuit auctoritatem interdicendi exemptos: non regularibus, quia est abrogata non sint priuilegia ipsorum, secundum sensum quem diximus, tamen quo casu Episcopus possit Jurisdictionem exercere in exemptos; si ipsimet interdicti sint, priuilegijs excluderentur: saluo d. c. alma mater, &c. *Nauarr. Manual. 27. n. 180.*

Cæterum præter causam efficientem, atque materialem; de qua egimus; etiam finalis interdicti hic deficere videtur, est enim finis omnis censuræ, vt sit medicinalis d. c. 1. de sent. ecc. in 6. & quæ ibidem ulterius requiruntur: at in ea, quæ hic est, maioritatis & exemptionis quæstione, via interdicti non potest videri tendere ad medicinam: sed vel modus præscriptus d. c. cum persona. c. penitus, 11. q. 1. vel d. c. 3. X. de iudic.

Causa formalis interdicti, eatenus seruata est quidem; vt præmissa sit monitio trina, quamuis vnus literis per interualla dierum præscripta; si corticem inspiciamus: non tamen dicitur adhibita ea forma, quam desiderat ex sacris monitis Concilium Trid. sess. 23. c. 1. & singulatim *vers. vt illis arguant. & c. vers. cum sit diligenti. &c.* imò cum non de excessibus, & defectibus commissis, & corrigendis hic sit actum; sed de iurisdictione ordinaria agnoscenda, & exercenda, & exemptione obiecta; in qua aliam formam præscribit d. c. cum persona, d. c. 1. de ord. cognit. & post appellationem d. c. dilectus, & extra diocesim. d. l. fin. liquet nec omnem formam esse seruatum, quam istæ rei circumstantiæ exigebant: eoque illis perceptis, & expensis; pluribus omnino ex causis interdictum, de quo agitur, nec ritè, nec rectè esse latum.

FINIS.

INDEX

Concilium
Trid. f. 25.
2. de regular.
vt non
det ordi-
narijs pos-
sitatem
in exem-
tos.

Quæ pri-
uilegia tollit
ibi.